

IXTISOSLIKGA KIRISH (VOLEYBOL)
2-MAVZU. O‘QITUVCHI TRENERNING KO‘P QIRRALI KASBIY
PEDAGOGIK FUNKSIYALARI

Ta’lim vaqti : 2 soat.

**Trenerning o‘quv-mashg‘ulot jarayonlarini boshqarishga qo‘yiladigan
didaktik talablar**

Trener-o‘qituvchi o‘zining aniq sharoitlari va imkoniyatlariga eng ko‘p mos keladigan o‘quv-trenerovka jarayonini ongli ravishda tanlab olishi foydadan holi emas. Bu ish mashg‘ulotning muhim tomonlarini tanlashdagi tavakkalchilikka, bilim, ko‘nikma va malakalarni o‘zlashtirish jarayonini boshqarishga qandaydir tasodifiy yondashishga yo‘l qo‘ymaydi. Mashg‘ulot, yuqorida aytib o‘tilganidek, o‘quv-mashq jarayonini tashkil etishning o‘zgarmas shakli emas. O‘quv-mashq amaliyoti va pedagogik tafakkur doimo uni takomillashtirish yo‘larini izlaydi, Bu sohada turli xil o‘quv-yig‘in mashg‘ulotlari, tuman (shahar), viloyat va respublika miqyosida o‘tkazilayotgan sport musobaqalarida o‘rtaga qo‘yilayotgan ilg‘or trener-o‘qituvchilarning fikr va mulohazalari diqqatga sazovordir. Turli-tuman fikr va mulohazalarni hisobga olgan holda o‘quv-mashg‘ulot jarayonlarini boshqarish quyidagi umumiy didaktik talablarga javob berishi lozim:

1. Har bir o‘quv-trenerovka mashg‘uloti ma’lum bir maqsadni amalga oshirishga qaratilgan va puxta rejalashtirilgan bo‘lmog‘i lozim.

2. Har bir o‘quv-trenerovka mashg‘uloti mustahkam g‘oyaviy-siyosiy yo‘nalishga ega bo‘lmog‘i lozim.

3. Har bir o‘quv-trenerovka mashg‘uloti professional sport bilan, amaliyot bilan bog‘langan bo‘lmog‘i lozim.

4. Har bir o‘quv-trenerovka mashg‘uloti xilma-xil usul, uslubiyot va vositalardan unumli foydalangan holda olib borilmog‘i lozim.

5. O‘quv-trenerovka mashg‘ulotiga ajratilgan har bir soat va daqiqalarni tejab, undan unumli foydalanmoq lozim.

6. Har bir o‘quv-trenerovka mashg‘uloti trener-o‘qituvchi va o‘quvchisportchilarning faolligi birligini ta’minlamog‘i lozim.

7. O'quv-trenerovka mashg'ulotida o'quv-mashq materiallarining mazmuniga oid sport jihozlari-asboblari va ko'rsatmali qurollar, texnika vositalari va trenajyorlardan foydalanish imkoniyatini yaratmoq lozim.

8. O'quv-trenerovka mashg'ulotini butun guruh bilan yoppasiga olib borish bilan birga, har qaysi o'quvchi-sportchining individual xususiyatlari, ularning mustaqilligini oshirish ham hisobga olinishi lozim.

9. Har bir o'quv-trenerovka mashg'ulotida o'quv-mashq mavzuning xarakteridan kelib chiqib, jismoniy tarbiya va sport sohasining boy pedagogikpsixologik merosiga murojaat qilish va undan foydalanmoq imkoniyatini izlamoq lozim.

Albatta, o'quv-trenirovka ishlarining tashkil qilishning zamonaviy shakl, usul va vositalarini qo'llash orqali trener-o'qituvchi o'quvchilarni o'quv ishlarining turli jarayonlariga jalb qiladi. Natijada o'quvchilarda ma'lum sportga oid bilimlar tizimi vujudga keladi va amaliy ko'nikma hamda malakalar bilan qurollanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Ammo ba'zan eng ko'p natija beradigan usul va vosita ham ko'zlangan natija beravermaydi. Biz ba'zan ayrim trener-o'qituvchilardan men barcha metodik ko'rsatmalarga asoslanganda, o'quvchilar meni tushunmayaptilar, mashg'ulotda meni tinglamay qo'ydilar, degan e'tirozlarni eshitib qolamiz. Buning sababi shundan iboratki, ba'zan o'qitishning ma'lum faol shakllari, usul va vositalari ham o'quvchilarni o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini tarbiyalashga ojizlik qiladi. Bunday sharoitlarda trener-o'qituvchi shaxsi, uning individualligi o'quvchilar bilan munosabati ma'lum darajada muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun, avvalo, trener-o'qituvchi o'zining shaxsiy fazilatlarini tarbiyalab takomillashtirib borishi, davr, vaziyat, imkoniyatga qarab ish tutishi lozim. Shuning uchun, trenero'qituvchiining kasbiy mahorat, bilimdonligi, zukkoligi, ijodkorligi bilan birga shaxsiy sifatlarni ham takomillashtirishni ham taqozo qiladi.

Bir akademik soatlik o'quv-trenerovka mashg'ulotiga mo'ljallangan dastur materiallarining mazmunini bayon qilish uchun didaktik maqsad va talablarga muvofiq ravishda tashkil qilingan mashg'ulot turi o'quv-mashq turlari deb yuritiladi.

Ta'lim tizimida eng ko'p qo'llaniladigan o'quv-trenerovka mashg'uloti turlari quyidagilardir:

1. Yangi texnik yoki taktik bilimlarni bayon qilish mashqi.
2. O'rganilgan texnik-taktik materiallarni mustahkamlash mashqi.
3. O'quvchi-sportchilarning bilim, malaka va ko'nikmalarini tekshirish va baholash mashqi.
4. Takroriy-umumlashtiruvchi va kirish mashqlari.
5. Aralash mashq (yuqoridagi o'quv-mashq turlarining bir nechtasini birga qo'llanish).

Umuman olganda, har bir o'quv-mashq turining ma'lum tuzilishi va xususiyatlari bor, bu narsa trener-o'qituvchining o'quv-mashq materialini to'g'ri va samarali tushuntirishi(ko'rsatishi)ga, mustahkam esda qoldirishga, takrorlashga va uning o'zlashtirilishini nazorat qilib borishiga yordam beradi.

Sport ta'lim muassasalari trener-o'qituvchilarining kasbiy mahoratlari haqida so'z yuritishdan avval "mahorat" va "pedagogik mahorat" tushunchalarining mohiyati bilan tanishib olish maqsadga muvofiqdir.

O'z kasbining sirlarini chuqur biladigan, o'z kasbining ustasi bo'lgan, dunyoviy va diniy bilimlarga ega, olimkor va tadbirkor, tashkilotchi va fidoiy, vatanparvar va mehribon, bag'rikenglik va xayrixohlik xislatlariga ega bo'lgan, bilganlarini boshqalarga o'rgatishga va metodik yordamga muhtojlarga yordamini ayamaydigan shaxslar haqida gapirilganda "U mahoratli va mehribon" degan so'zdan foydalaniladi.

Mahorat (arab. – mohirlik, ustalik, epchillik) – bir ish yoki faoliyatni yuksak darajada, hech bir qiyinchiliksiz, o'ta mohirlik bilan bajarish.

Mahorat – shaxsning tajriba orqali orttirilgan xususiyati. Biror sohadagi moslashuvchan ko'nikma va ijodkorlik asosida hosil bo'lgan kasbiy ko'nikmalarning yuqori darajasi, kasbiy mohirlik. Biror faoliyat sohasidagi yuqori darajada egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni amaliyotda yuqori sifat va samaradorlik bilan qo'llash.

Trener mahorati – bu bolalar bilan ishlashni seva oladigan, har bir pedagog uchun zarur bo‘lgan bilim berish va tarbiyalash san’atining takomillashgan va yuqori cho‘qqisi. Mahoratli pedagog – bu yuqori madaniyatli mutaxassis, o‘z sohasini chuqur biladigan, yangiliklar bilan tanishadigan, bolalar psixologiyasini amaliy biladigan, ta’lim-tarbiya metodikasini yuqori darajada egallagan shaxs.

Pedagogik ensiklopediyada pedagogik mahoratga quyidagicha ta’rif berilgan: “Pedagogik mahorat - o‘z kasbining mohir ustasi bo‘lgan, yuksak darajada madaniyatli, o‘z fanini chuqur biladigan, yondash fanlar sohalarini yaxshi tahlil eta oladigan, tarbiyalash va o‘qitish uslubiyatini mukammal egallagan mutaxassis”. Pedagogik mahoratning tashkiliy qismlari uning mazmunini tashkil etadi. Trenerning shaxsiy va kasbiy sifatlari, uzviy bog‘liqlikda shakllanib takomillashib boradi. Ular pedagogik faoliyat zaminida mustahkamlanar ekan o‘quvchilar bilan bo‘lgan munosabatlarda, ularning qalbini bilishga intilishda, o‘z shaxsiy va kasbiy faoliyatini muntazam nazorat va tahlil qilishda namoyon bo‘ladi. Mabodo trenero‘qituvchi pedagogik kasbni faqat o‘quvchilarga sport turi bo‘yicha bilim berish, ularni sportchi qilib tarbiyalashdan iborat deb bilsa, katta xatolikka yo‘l qo‘yadi. Shuning uchun u vaqti-vaqti bilan o‘z ishlarini, muomalasini, munosabatlarini, xoh u ijobiy bo‘lsin, xoh salbiy tahlil qilib borishga odatlanish kerak. Bulardan tashqari, kasbiy mahorat tizimida yana shunday masalalar, borki ularni bilmaslik, ularga e’tiborni qaratmaslik maktabda ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish va amalga oshirishni qiyinlashtiradi, oqibat-natijada pedagogik mahoratni shakllantirish va uni takomillashtirish ishlariga sharoit yaratilmaydi.

Pedagogik mahorat yaxlit tizim sifatida quyidagi tarkibiy qismlardan iborat bo‘ladi.

pedagog shaxsini insonparvarlik yo‘nalishiga ega bo‘lishi, uning qiziqishlari, qadriyat yo‘nalishlari va ideallarining oliy maqsad-barkamol avlod tarbiyalab etishtirishga yo‘naltirilganligi;

kasbiy bilimlar, ya’ni mutaxassislik fanlari, o‘qitish metodikasi, pedagogikapsixologiyadan mukammal bilimga ega bo‘lish;

pedagogik qobiliyatga ega bo'lish (muloqotga moyillik, ishchanlik, kelajakni tasavvur qila olish, kasbiy mustaqillik, sensor axborotlarni tezlik bilan anglash (yuzidan o'qib olish);

pedagogik texnikani egallash, ya'ni o'z-o'zini boshqara olish, o'zaro ta'sir etish va hamkorlikda ishlashni uddalash.

Ta'lim-tarbiya jarayonida insonparvarlik deganda, bolalarni seva olish, ularga o'z ota-onalaridek mehribonlik ko'rsata olish kabi mohir trenerning muhim shaxsiy fazilatlaridan biri tushuniladi.

Trener-o'qituvchi har doim, hamma vaqt o'quvchilarga mehribonlik ko'rsata olishi lozim. O'z o'quvchisi to'g'risida shoshma-shosharlik bilan xulosa chiqarmaslik, ular haqida salbiy yoki ijobiy fikrga kelmaslik kerak. O'quvchilar orasida uning "sevimli" yoki "yomon" ko'radigan tarbiyalanuvchilarni bo'lishi o'quvchida trenerga bo'lgan hurmatni so'ndiradi. Har qanday bo'sh va past o'zlashtiradigan, "tarbiyasi qiyin" o'quvchi bilan ishlaganda trenerning vazifasi shundan iboratki, o'quvchidagi ana shu bilinar bilinmas lekin eng muhim ijobiy fazilatni topa olish va shu fazilatga tayanib o'quvchi o'tmishidagi salbiy xususiyatlarni tugatishga intilmog'i lozim. Trener-o'qituvchi shaxsiy fazilatlarini tizimida pedagogik faoliyatga bo'lgan ehtiyoj nomli muhim kasbiy yo'nalish mavjudki, u pedagogik mahoratni egallash uchun katta ro'l o'ynaydi. Trenerning o'quvchilarga nisbatan mehribonligi, hayrixohligi bolalarni sevishi insoniy talabchanlik asosida ko'rilmog'i lozim, insonparvarlikka asoslangan talabchanlik o'quvchilarni intizomga chaqiradi, o'z hulq-atvori to'g'risida o'ylashni, o'ziga boshqalar ko'zi bilan qarashni, salbiy xususiyatlarini qayta tarbiyalashni, ijobiy fazilatlarini takomillashtirishni yo'lga qo'yishga da'vat etish muddaosiga erishadi. Buning uchun trener-o'qituvchi talabning me'yorini bilishi lozim. Talab istiqbolli bo'lib, bolaning kelajak hayoti, sport faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan, bolalarni sportga qiziqishlarini takomillashtiruvchi yo'naltirilgan bo'lsagina, maqsadga muvofiq bo'ladi.

Trener-o'qituvchiga zarur bo'lgan kasbiy bilimlar tizimi o'z ichiga bir nechta bloklarni oladi. Bu eng avvalo, pedagogik faoliyatning xususiyatlarini, uning

tuzilmasini, trener shaxsiga qo'yiladigan talablarni bilish. Trener-o'qituvchi unga ongli ravishda pedagogik jarayonni qurishga yordam beradigan konseptual bilimlar tizimiga ega bo'lishi kerak: ta'limning ijtimoiy hodisa sifatidagi mohiyatini, uzluksiz ta'lim tizimida sport ta'limining o'rni va ahamiyatini, uning ko'p qatlamli tuzilmasini, uning rivojlanish tendensiyalarini, sportchilarni kasbiy tayyorlashning zamonaviy yondashuvlar to'g'risida va h.k. Undan tashqari, pedagog o'qitishning quyidagi psixologik-pedagogik asoslarini bilishi zarur bo'ladi:

- o'quv-terenirovka jarayonining mohiyati, uning qonuniyatlari va tamoyillarini;

- o'quv faoliyatining tuzilmasi va xususiyatlari, uni tashkil qilish usullarini;

- o'zlashtirish jarayonining psixologik asoslarini;

- o'quv-trenirovka jarayonini loyihalash usullari va sport ta'limi mazmuni, o'qitishning mos modellari, shakl, metod va vositalarini, ta'limning zamonaviy texnologiyalarini tanlash;

- o'quv-trenirovka jarayonini tashkil qilish usullari, natijalarni nazorat qilish va qayd qilish;

- o'z pedagogik faoliyati natijalarini tahlili qilish va tashhis qo'yish usullari.

Va nihoyat, trener-o'qituvchi muloqotning psixologik-pedagogik asoslari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi, tarbiya jarayonining nazariy asoslari va tarbiyaviy jarayonni tashkil qilish usullarini bilishi lozim bo'ladi. O'qituvchi kasbiy bilimlarining o'ziga xosligi ularning kompleks xarakterda ekanligidir: pedagogik mahorat darajasi ko'pincha fan va amaliyotning turli sohalaridan bilimlarni yig'ish qobiliyati, o'z professional faoliyati va o'z-o'zini mukammallashtirish quroli qilib olishga bog'liq bo'ladi.

Pedagogik texnika malakalarining shakllanish darajasi ma'lum darajada pedagogning umumiy ma'daniyat darajasini, ya'ni shaxsning pedagog imkoniyatlarni aks etadi. Aniq imo-ishora, ma'noli qarash, rag'batlantiruvchi yoki istehzoli tabassum pedagogik ta'sir ko'rsatishda ko'p so'zni tushuntirish yoki e'tiroz bildirishga qaraganda ancha samarali muammoli vositalari bo'ladi.

Pedagogik o'zaro ta'sir ko'rsatishda trener-o'qituvchining o'z hissiy (psixik)holatini boshqarish, o'zida eng qulay hissiy (ijodiy) jiddiylik darajasini va umidbaxshlik, xayrixoxlik kafiyatini saqlash, o'zining hissiy dam olishini tashkil etish mahorati muhim rol' o'ynaydi. Bu mahorat pedagogikaning kasbiy jihatdan o'z-o'zini nazorat qilishlarini ta'minlaydi, ko'p yillar davomida sog'lom asab tizimini saqlab qolish, asabiy buzilishlardan, hissiy va aqliy zo'riqishdan o'zini tiyish yordam b'eradi.

Pedagogik texnika shunday yig'indiki, u trener-o'qituvchining eng yaxshi ijodiy xulq atvori, boshqacha aytganda, har qanday pedagogik vaziyatda tarbiyalanuvchiga samarali ta'sir ko'rsatishga yordam beradi.

Pedagogik texnikaning aniq ifodalangan individual shaxsiy tarzda bo'lishi, pedagogning individual psixik-fiziologik xususiyatlari asosida tarkib topadi. Individual pedagogik texnika trener-o'qituvchining yoshi, jinsi, mijozi, fe'l-atvori, sihat-salomatligi, anatomik-fiziologik xususiyatlariga bog'liq bo'ladi. Pedagogik jarayon shaxs va jamoaga ta'sir ko'rsatish bo'lib, u ta'lim-tarbiya jarayoning texnologiyasini ochib beradi. Unga pedagogning didaktik, tashkilotchilik, konstruktivlik, kommunikativ ko'nikmalar, qo'yiladigan talablarning texnologik usullari, pedagogik muloqotni boshqarish, jamoaning ijodiy ishlarni tashkil etish va boshqarish kiradi. Trener-o'qituvchilarning tashqi qiyofasi ham uning obro'yining tarkib topishga ta'sir etadi.

Trener-o'qituvchining saramjon-sarishtaligi, sport kiyimining ozodaligi, yaxshi odatlari, jismoniy qaddi-qomati va yurish-turishlari o'quvchilarda juda yaxshi taa'surot qoldiradi. Trener-o'qituvchi qo'yidagi xislatlarga ega bo'lishi kerak:

- a) ortiqcha badqavoq bo'lmaslik;
- b) boshqalar nuqsonlarini oshirib ko'rsatmaslik;
- c) hazil-mutoyibaga moyil bo'lish;
- d) xushmuomala bo'lish va kelajakka ishonch bilan qarash.

Pedagogik texnikani egallashning asosiy yo'llari: trener-o'qituvchi rahbarligidagi mashg'ulotlar (pedagogik texnikani o'rganish) va mustaqil ishlash (kasbiy jihatdan o'z-o'zini tarbiyalash)dir. Pedagog texnika malakalarining

individual-shaxsiy tusda ekanligi hisobga olib, pedagogik texnikani egallashda va uni takomillashtirishda kasbiy jihatdan o‘z-o‘zini tarbiyalash, ya’ni o‘quvchining o‘zida mohir trener-o‘qituvchi shaxsiy fazilatlarini va kasbiy malakalarini shakllantirishga qaratilgan faoliyat etakchi rol o‘ynaydi, deb aytish mumkin.

Pedagogik qobiliyat - pedagogik faoliyatni oqilona tashkillashtirish va olib borilishiga imkon beradigan, amaliy vazifalarning samarali bajarilishini ta’minlashda ahamiyatli bo‘lgan pedagogga xos xususiyatlar.

2-mavzu	O‘qituvchi trenerning ko‘p qirrali kasbiy pedagogik funksiyalari
----------------	---

2.1. Ta’lim texnologiyasi

<i>O‘quv soati: 2 soat</i>	<i>Talabalar soni: 35</i>
<i>O‘quv mashg‘ulotining shakli</i>	Ma’lumotli ko‘rgazmali ma’ruza
<i>Mavzu rejasi</i>	1.Voleybol bo‘yicha o‘qituvchi trener kasbini tanlashning ijtimoiy pedagogik va biopsixologik asoslari. 2.O‘qituvchi trener kasbini tanlash motivotviyasi.
<i>Mashg‘ulotning maqsadi: O‘zbekistonda jismoniy tarbiya va sportni boshqarishning zamonaviy tizimi va ularga qo‘yiladigan talablar tushuntiriladi.</i>	
<i>Pedagogik vazifalar:</i> Fanning asosiy tamoyillari, funkstiyalari va vazifalarini o‘rgatish	<i>O‘quv mashg‘ulotining natijalari:</i> Fanning asosiy tamoyillari, funkstiyalari va vazifalarini o‘rgatish
Fanning asosiy tamoyillari, funkstiyalari va vazifalari ayirmalik tomonlarini aniqlashni o‘rgatish.	Fanning asosiy tamoyillari, funkstiyalari va vazifalari ayirmalik tomonlarini aniqlashni o‘rgatish.
Fan bo‘yicha talabalarda aniq ko‘nikmalar hosil qilish.	Fan bo‘yicha talabalarda aniq ko‘nikmalar hosil qilish.
<i>Ta’lim metodlari</i>	Ma’ruza, tezkor-so‘rov, «ekspert so‘rovi» metodi, tahlil
<i>Ta’lim vositalari</i>	Ma’ruza matni, kompyuter texnologiyalari, format qog‘ozlari, markerlar, skotch, chizmali organayzerlar.
<i>Ta’lim shakllari</i>	Frontal, jamoaviy, guruhlarda ishlash.
<i>O‘qitish shart-sharoiti</i>	Texnik vositalardan foydalanish va guruhlarda ishlashga mo‘ljallangan auditoriya
<i>Monitoring va baholash</i>	Og‘zaki nazorat, savol-javob, reyting tizimi asosida baholash.

Seminar mashg‘ulotining texnologik xaritasi

<i>Faoliyat bosqichlari</i>	<i>Faoliyatning mazmuni</i>	
	<i>O‘qituvchining</i>	<i>Talabaning</i>

I. Kirish bosqichi (10 daqiqa)	1.1.Mavzuning nomi, maqsadi, o'qitish natijalarini, mavzuning rejasini e'lon qiladi. O'quv mashg'ulotining o'tkazilish shakli va tartibini tushuntiradi. 1.2.Taklif etilgan korxona mutaxassisi (ekspert)ni tanishtiradi.	1.Tinglaydilar. 2.Berilgan topshiriqlarni bajaradilar
II. Asosiy bosqich (60 daqiqa)	2.1.Nazariya va amaliyotni taqqoslash asosida yangi materialni o'rganishni tashkil qiladi. (Mavzu rejasi asosida). Rasm, jadvallarni namoyish etadi va sharhlaydi (slayd). 2.2.Amaliyotchi sifatida korxona mutaxassisini ma'ruza rejasi bo'yicha ma'lumot berishini tashkil qiladi. 2.3.Ekspertga mavzuga taalluqli savollar berishni taklif qiladi. (1-ilova o'qituvchining variantlari). Ekspert tomonidan mavzuning har bir qismi bo'yicha bergan javoblarini umumlashtiradi.	1.Tinglaydilar. 2.Savollar beradilar. 3.Fikr almashadilar.
III. Yakuniy bosqich (10 daqiqa)	3.1. Talabalar diqqatini mavzunining asosiy tomonlariga qaratgan holda, rejaning dastlabki uchta savoli yuzasidan xulosalar qiladi va yakun yasaydi. 3.2.Korxona mutaxassisiga minnatdorchilik bildiradi. 3.4. Mustaqil ishlashlari uchun vazifa beradi: mavzuning keyingi savollarini insert tixnikasidan foydalangan holda o'rganib kelish.	1.Eshitadilar. 2.Vazifani yozib oladilar.

1-ilova (2.2)

Baholash ko'rsatkichlari va mezonlari

Guruh	Baho	<i>Baholash ko'rsatkichlari va mezonlari</i>			
		<i>Ma'lumotni to'liq yoritishi</i>	<i>Guruh ishtirokchilarining faolligi</i>	<i>Ma'lumotning taqdim etilishi</i>	<i>Jami</i>
	<i>Ball</i>	<i>1,0</i>	<i>0,5</i>	<i>0,5</i>	<i>2</i>
1.					
2.					
3.					

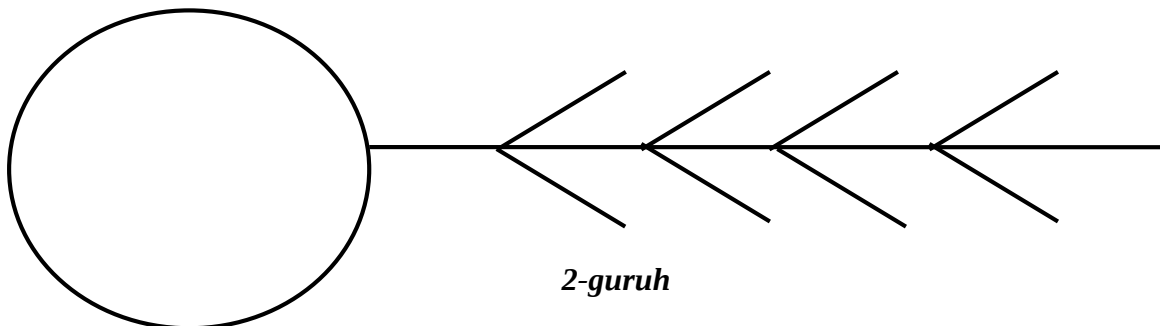
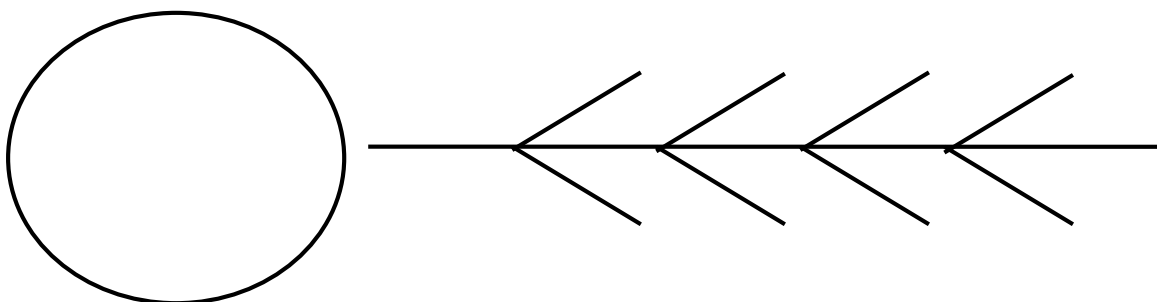
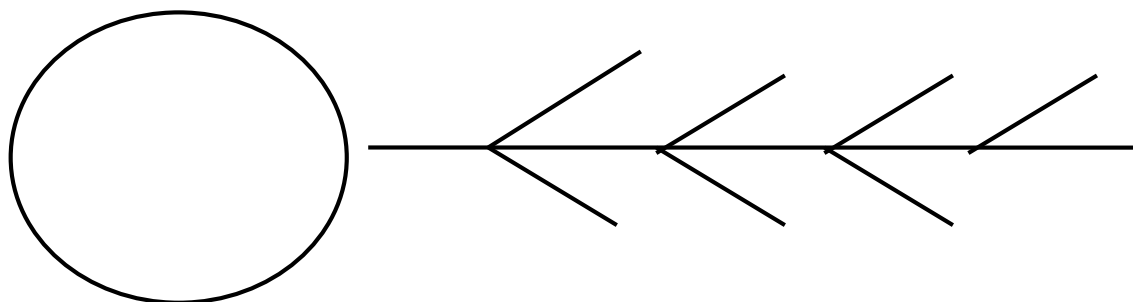
Guruh ishlarini umumlashtiruvchi baho

<i>Guruh</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>Jami ball</i>	<i>Baho</i>
1.					
2.					
3					

1,5 – 2 ball - «a'lo»
1,0 – 1,4 ball - «yaxshi»
0,5-0,9 ball - «qoniqarli»
0 - 0,4 ball - «qoniqarsiz».

«Baliq skeleti» texnikasi

Ushbu texnologiya katta muammolarning echimini topishga qaratilgan.
Yuqori qismida muammolar turi yozilsa, pastki qismida esa misollar
bilan izohlanadi.

O'quv topshiriqlari***1-guruh******2-guruh******3-guruh***

GLOSSARIY-GLOSSARI-GLOSSARY

Startyo‘r	Startdabuyruq beruvchi.
Startyor	Chelovek kotoro‘y padaet znak o starte.
Starter	A person who commands to start.
Referi	Hakam
Referi	Sudya
Referee	A person who control’s. He game or a play
Finish	Marra
Finish	Zaklyuchitelnaya chast sportivnogo sostyazaniya na skorost
Finish	Triumph
Kanspekt	Dars bayoni
Kanspekt	Izlojenie uroka
Synopsis	Exposition of the lesson
Yurish	Insonning joydan-joyga ko‘chishidaga oddiy usul bo‘lib, turli yoshdagi kishilar uchun ajoyib jismoniy mashq hisoblanadi.
Xodba	Dvijenie cheloveka s odnogo mesta v druguyu storonu i podxodyashee zanyatielnya lyubo‘x vozrastov
Walk	It’s a kind of typical moving of human-being from one place to another one. That is helpful physical training for everybody.
Yugurish	Joydan-joyga kuchishning tabiiy usullaridir. Bu jismoniy mashqning ko‘prok tarqalgan turi bo‘lib, juda ko‘p sport turlari futbol, basketbol, tennis va boshqalar tarkibiga kiradi. Yugurishning juda ko‘p turlari yengil atletika har xil turlarining organik qismi hisoblanadi.
Beg	Estestvennaya funktsiya dvijeniya eto shiroko rasprostroneno‘y vid fizicheskogo uprajnenie kotoroe vxodit mnogie sportivno‘e vido‘ kak futbol, basketbol, tennis i dr vido‘
Running	Natural methods of moving one place to another one. It’s widely spread kind of physical training that belong to alot of kind of sport such as footBaho, basketBaho, tennis and others. Different ways of running are organic part of different kind of athletics.
Tekis yugurish	Yugurish ma’lum masofaga yoki vaqtboy tarzda yugurish yo‘lkasida soat strelkasi harakatiga teskari yo‘nalishda o‘tqaziladi.
Rovno‘y beg	Etot beg provoditsya v protivopolojenoe napravlenie v dvijeni
Flat running	Is taken place to the exact distance or the running yard as the opposite to dinamik of watchhand direction.
Muhit –	Kishiga ta’sir etadigan tashqi voqelik.
Muhit –	Vneshee yavlenie kotoroe vozdeysvuet cheloveku
Condition	It’s outer that affects people
Sprinter-	Qisqa masofaga yuguruvchi sportchi
sprinter	Sportsmen begayushiy na korotkie distantsii
Sprinter	It is a sportsman who runs a short way off
Sequndamer-	Vaqt o‘lchagich.
sekundomer	Tochno‘y pribor pokazo‘vayushiy vremya v dolyax sekundo‘
secundomer	Measuring the time
Fo‘sferi-flob-	Balandlikga sakrash turi.
Fo‘sferi-flob-	Pro‘jok na vo‘satu
Fosferi - flob	A way of jumping at hights
Jismoniy madaniyat vositalari	1. Jismoniy mashqlar 2.Gigienik omillar 3.Tabiyatning sog‘lomlashtiruvchi kuchlari.

Sredstva fizicheskoy kulturo‘	. fizicheskie uprajnenie . Faktoro‘ gigeno‘ . Ozdorovlyayushie silo‘ prirodo‘
PI means	. Physical exercises . Hygienic causes . Power which makes the nature healthy
Harakat amplitudasi	bu harakatning og`ishidir. O`ng va chapga og`ish darajasi tushuniladi.
Amplтуда dvijenii	Eto snijenie dvijeniya. Stepeni otkloneniya napravo i nalevo
Amplitude of	Movement- is deviation of the movement and is understood divergence to the right and left
Atletika	yunoncha so`zdan oigan bo`lib kurashmoq, bellashmoq, mashq qilmoq degan ma`noni bildiradi. Qadimda yunonistonda kurashgan bellashgan odamlarga atletlar deb atashgan. Hozirda atletika so`ziga ko`shimcha engil so`zi kirib keldi va Yengil atletikadeb nomlanadi. Yengil atletikabesh bo`limdan iborat sport turi bunga yurish, yugurish, sakrash, uloqtirish va ko`pkurash turlari kiradi.
Atletika	Ot grecheskogo oznachaet borba, sorevnovatsya, delat uprajnenie. V drevney gretsii ix nazo`vali atletami seychas prisoedinilos k slovu atletika “Legkoe” i nazo`vaetsya legkoe atletika. Legkaya atletika sostoit iz 5 chastey eto, beg, xodba, matanie i mnogie vido` borbo`
Athletics	Athletics means that “wrestle”, “struggle”, “train” come from greek. In the ancient Greece wrestler, fighter people are called athletics.
Taktika	so`zi yunoncha so`zdan oigan bo`lib tom ma`noda “tartibga keltirish” yoki “ma`lum tartibda joylashtirish” tushunchasini anglatadi. Taktika so`zi strategiya atamasi kabi harbiy soxada va sportda sportchilarni maqsadga muvofiq og`ir faziyatlarga qaramasdan g`alaba cho`qqisiga etaklash sana`tini nazarda to`tadi
Taktika	Ot grech oznachaet “privesti v poryadok” ili raspolozhit v opredelennom poryadke. Slovo taktika kak strategicheskii termin
Tactics	Tactics comes from Greece and means that means that means “making order” or “putting known order”. Like strategy tactics word is considered the leading of success even during heavy conditions in military and sport fields

Nazorat savollari

1. Sport turlari bo'yicha trenerlik faoliyatini tushuntirib bering.
2. O'quv-trenerovka mashg'ulotiga qanday didaktik talablar qo'yiladi?
3. Mahorat va pedagogik mahorat tushunchalariga berilgan ta'rifni tushuntirib bering.
4. Pedagogik mahorat qanday tarkibiy qismlardan iborat?
5. Pedagogik qobiliyat nima?
6. Pedagogik qobiliyat turlarini tushuntirib bering.
7. Didaktik qobiliyatsizdan o'z faoliyatingizda qanday foydalanasiz?
8. Perseptiv qobiliyatsizdan o'z faoliyatingizda qanday foydalanasiz?

9. Pedagogik texnika va uning komponentlarini tushuntirib bering.
10. Shaxs va jamoaga ta'sir ko'rsatish usullarining samarasini tushuntirib bering.

Asosiy adabiyotlar

1. Kdirova M.A., Ummatov A.A., Pulatov F.A. Voleybol nazariyasi va uslubiyati. O'quv qo'llanma. T.: 2018. – 485 b.
2. Pulatov A.A., Qdirova M.A. Sport pedagogik mahoratni oshirish (voleybol). O'quv qo'llanma. T.: 2018. – 251 b.
3. Pulatov A.A. Voleybol nazariyasi va uslubiyati. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. T.: 2020. – 440 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 3 iyundagi "Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3031-sonli qarori. Xalq so'zi gazetasi, 4 iyun.
2. Prezidentining 2017 yil 9 martdagi «O'zbekiston sportchilarini 2020 yilda Tokio shahrida (Yaponiya) o'tkaziladigan XXXII yozgi Olimpiya o'yinlari va Paralimpiya o'yinlariga tayyorlash to'g'risida»gi PF-2821-son Farmoni,
3. 2017 yil 3 iyundagi «Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PQ-3031-sonli Qarori,
4. «O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 24-yanvardagi «Jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi PF-5924-sonli Farmoni,
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2019 yil 13 fevraldagi «2019-2023 yillar davrida O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi 118-sonli Qarori hamda boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarda belgilangan strategik vazifalardan metodologik platforma sifatida foydalanildi.

6. «Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida»gi Qonun. O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida. O'zbekiston Respublikasi Qonuni. "Xalq so'zi" gazetasi, 2015 yil 5 sentyabr, №174, - B. 1-4.

7. Jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida (PF-5368) 2018 yil 5 mart.

8. O'zbekiston Respublikasi I Prezidentining "O'zbekiston Bolalar sportini rivojlantirish jamg'armasi faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 29 avgust 2004 yil 3481-son Farmoni

9. Акулич Л.И., Пулатов А.А., Ашуркова С.Ф. Спортивные и подвижные игры (волейбол). Учебное пособие Т.: 2021. – 255 с.

10. Ашуркова С.Ф. Организация соревнований, правила игры и методика судейства в волейболе. Учебное пособие. – Т.: ИТА-ПРЕСС, 2018. – 128с.

Axborot manbaalari

1. www.ziynet.uz
2. Gulduportal.uz
3. www.unilibrary.uz
4. www.ika.uz
5. www.uzbwa.uz
6. www.edu.uz.